FINANCIAL MANAGEMENT (Part-IV)

S. Madushanka

B.Sc (Mgt) Accounting (Special) (U.G)

University of of Sri Jayewardenepura

අනුපාත විශ්ලේෂණය

මූල්‍ය අනුපාත ගණනය කරමින් ගිණුම්කරණ ප්‍රකාශ විශ්ලේෂණය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමය අනුපාත විශ්ලේෂණය ලෙස හඳුන්වයි. ව්‍යාපාරයක ක්‍රියාකාරිත්වය හා මූල්‍ය තත්ත්වය තේරුම් ගැනීම සඳහා මූල්‍ය අනුපාත ප්‍රයෝජනවත් වේ. අනුපාත විශ්ලේෂණය සඳහා යොදා ගනු ලබන්නේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අඩංගු තොරතුරු ය. මෙහි දී පහත මූල්‍ය ප්‍රකාශ උපයෝගී කර ගනී.

අනුපාත විශ්ලේෂණය සඳහා යොදා ගනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රකාශ

- ආදායම් ප්‍රකාශය (ලාභලාභ ගිණුම)
- මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය
- මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය

ClassWork.LK

මූල්‍ය අනුපාත වර්ගීකරණය

- ද්‍රවශීලතා අනුපාත - (Liquidity Ratios)
- ලාභදායිත්ව අනුපාත - (Profitability Ratios)
- ක්‍රියාකාරී අනුපාත - (Activity Ratios)
- මූල්‍ය ස්ථාවරත්ව අනුපාත/ තෝලන අනුපාත - (Leverage Ratios)

- පහත දැක්වෙන්නේ සී/ස නවෝද්‍යා සමාගමේ 2017. 12. 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා පිළියෙළ කළ ආදායම් ප්‍රකාශය හා එදිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය

ClassWork.LK

සී/ස නවෝද්‍යා සමාගම

2016.12.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා ආදායම් ප්‍රකාශය

	රු.	රු.
විකුණුම්		500 000
ආරම්භක තොගය	20 000	
ගැනුම්	310 000	
ගෙන ඒමේ කුලී	10 000	
	340 000	
අවසන් තොගය	(40 000)	
විකුණුම් පිරිවැය		(300 000)
දළ ලාභය		200 000
වෙනත් ආදායම්		20 000
මුළු ආදායම		220 000
පරිපාලන වියදම්	20 000	
බෙදා හැරීමේ වියදම්	32 000	
වෙනත් වියදම්	8 000	
මූල්‍ය වියදම්	15 000	(75 000)
බදු පෙර ශුද්ධ ලාභය		145 000
ආදායම් බදු		(45 000)
බදු පසු ශුද්ධ ලාභය		100 000

ClassWork.LK

සී/ස නවෝද්‍යා සමාගම

2017.12.31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය

	පිරිවැය රු.	සමුච්චිත ක්ෂය රු.	ධාරණ අගය රු.
ජංගම නොවන වත්කම්			
ගොඩනැගිලි	300 000	100 000	200 000
යන්ත්‍ර හා පිරියත	250 000	50 000	200 000
	550 000	150 000	400 000
කීර්ති නාමය			50 000
ජංගම වත්කම්			
තොගය		40 000	
ණයගැතියෝ		20 000	
කලින් ගෙවූ වියදම්		10 000	
මුදල් ශේෂය		30 000	100 000
මුළු වත්කම්			550 000
කොටස් ප්‍රාග්ධනය			
සාමාන්‍ය කොටස් ප්‍රකාශිත ප්‍රාග්ධනය		150 000	
වරණීය කොටස් ප්‍රකාශිත		120 000	270 000
සංචිත			
ඉ/ගෙ ලාභාලාභ ශේෂය			150 000
ජංගම නොවන වගකීම්			
බැංකු ණය		30 000	
8% ණයකර		50 000	80 000
ජංගම වගකීම්			
ණයහිමියෝ		20 000	
ගෙවිය යුතු පොළී		10 000	
උපචිත වියදම්		4 000	
ගෙවිය යුතු බදු		16 000	50 000
හිමිකම් හා වගකීම්			550 000

ClassWork.LK

මූල්‍ය අනුපාත පහත දැක්වෙන ආකාරයට වර්ග කළ හැකි ය

- ද්‍රවශීලතා අනුපාත - Liquidity Ratio
- ලාභදායිත්ව අනුපාත - Profitability Ratio
- ක්‍රියාකාරී අනුපාත - Activity Ratio
- තෝලන අනුපාත - Lverage Ratio/Gearing Ratio

ද්‍රවශීලතා අනුපාත (Liquidity Ratio)

කෙටි කාලීන මූල්‍ය බැඳීම්වලට / වගකීම්වලට මුහුණ දීමට ඇති හැකියාව පෙන්නුම් කරන අනුපාත ද්‍රවශීලතා අනුපාත වේ. එමෙන් ම ව්‍යාපාරයක කෙටි කාලීන නුබුන්වත් බව හඳුනා ගැනීමට මෙම අනුපාත භාවිත කෙරේ.

ClassWork.LK

ද්‍රවශීලතා අනුපාත

- ජංගම අනුපාතය - Current Ratio
- ක්ෂණික අනුපාතය - Quick Ratio

ජංගම අනුපාතය (Current Ratio)

ජංගම වත්කම් හා ජංගම වගකීම් අතර සම්බන්ධතා පෙන්නුම් කරන අනුපාතය ජංගම අනුපාතය යි.

ජංගම අනුපාතය

$$\text{ජංගම අනුපාතය} = \frac{\text{ජංගම වත්කම්}}{\text{ජංගම වගකීම්}}$$

$$\text{නවෝදා සමාගමේ ජංගම අනුපාතය} = \frac{100,000}{50,000}$$

$$= \underline{\underline{2}}$$

ClassWorkLK

❖ ජංගම වගකීම්වලින් දෙගුණයක් ජංගම වත්කම් පැවතීම නැතහොත් ජංගම අනුපාතය දෙකක් ලෙස පැවතීම යෝග්‍ය බව සාමාන්‍යයෙන් පිළිගැනේ. එහෙත් ආයතනයේ ස්වභාවය අනුව මෙය වෙනස් වේ.

ක්ෂණික අනුපාතය (Quick Ratio)

ජංගම වගකීම් හා ද්‍රවශීල වත්කම් අතර ඇති සම්බන්ධතාව පෙන්නුම් කරන අනුපාතය ක්ෂණික අනුපාතයයි. ජංගම වත්කම් ඉතා අඩු ද්‍රවශීලතාවයක් ඇති වත්කම් මේ අනුපාතය ගණනයේදී ඉවත් කෙරේ.

$$\text{ක්ෂණික අනුපාතය} = \frac{\text{ද්‍රවශීල වත්කම්}}{\text{ජංගම වගකීම්}}$$

ClassWork.LK

$$\text{ද්‍රවශීල වත්කම්} = \text{ජංගම වත්කම්} - \left(\text{අවසාන තොගය} + \text{කලින් ගෙවූ වියදම්}\right)$$

$$\text{නවෝදා සමාගමේ ක්ෂණික අනුපාතය} = \frac{100{,}000 - (40{,}000 + 10{,}000)}{50{,}000}$$

$$= \frac{50{,}000}{50{,}000}$$

$$= \underline{\underline{1}}$$

- ජංගම වගකීම් හා සමාන ප්‍රමාණයක් ද්‍රවශීල වත්කම් පැවතීම හෙවත් ක්ෂණික අනුපාතයේ 01ක් ව පැවතීම යෝග්‍ය බව සාමාන්‍යයෙන් පිළිගැනේ.

ClassWork.LK

ලාභදායිත්ව අනුපාත

වත්කම්, කොටස් ආයෝජනය හා විකුණුම් මත ව්‍යාපාරය උපයන ලාභය කොපමණ ද යන්න පෙන්නුම් කරන අනුපාත ලාභදායිත්ව අනුපාත වේ.

ලාභදායිත්ව අනුපාත කීපයක් පහත දැක්වේ.

- දළ ලාභ අනුපාතය - Gross Profit Ratio
- ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය - Net Profit Ratio
- ආයෝජන මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය - Return on Investment
- හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය - Return on Equity

ClassWork.LK

දළ ලාභ අනුපාතය

විකුණුම්වලට අනුව දළ ලාභයේ ප්‍රමාණය, ප්‍රතිශතයක් ලෙස මෙම අනුපාතයෙන් පෙන්වයි.

$$\text{ක්ෂණික අනුපාතය} = \frac{\text{දළ ලාභය}}{\text{විකුණුම්}} \times 100$$

$$\text{නවෝදා සමාගමේ ක්ෂණික අනුපාතය} = \frac{200\,000}{500\,000} \times 100$$

$$= \underline{\underline{40\%}}$$

- මෙය ප්‍රතිශතයක් ලෙස ඉදිරිපත් කරන අතර ගණනය කිරීමෙන් ලැබෙන පිළිතුර වැඩි වන තරමට ව්‍යාපාරයට හිතකර යි. මෙමගින් ව්‍යාපාරයේ මිල ප්‍රතිපත්ති පෙන්නුම් කෙරේ.

ClassWork.LK

ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය

ව්‍යාපාරයේ ශුද්ධ ලාභය, විකුණුම්වල, ප්‍රතිශතයක් ලෙස මෙම අනුපාතයෙන් පෙන්නුම් කරයි. ශුද්ධ ලාභය ලෙස සැලකිල්ලට ගනු ලබන්නේ බදු පෙර ශුද්ධ ලාභය යි.

$$\text{ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය} = \frac{\text{බදු පෙර ශුද්ධ ලාභය}}{\text{විකුණුම්}}$$

මෙහෙයුම් කටයුතුවල කාර්යක්ෂමතාව මැනීම සඳහා ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය යොදා ගැනේ.

ClassWork.LK

ආයෝජනය මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය

$$\text{ආයෝජනය මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය} = \frac{\text{බදු පසු ශුද්ධ ලාභය + පොළිය}}{\text{යෙදූ ප්‍රාග්ධනය / මුළු වත්කම}} \times 100$$

$$\text{නවෝදා සමාගමේ ආයෝජනය මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය} = \frac{100\ 000 + 15000}{550\ 000} \times 100$$

$$= \underline{20.9\ \%}$$

ClassWork.LK

හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය / අයිතිකරුවන්ගේ අනුපාතය (Return on Equity)

$$\text{හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය} = \frac{\text{බදු පසු ශුද්ධ ලාභය} - \text{වරණිය ලාභය}}{\text{හිමිකම් ප්‍රාග්ධනය}} \times 100$$

$$\text{නවෝදා සමාගමේ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය} = \frac{100,000 - 0}{150,000 + 150,000} \times 100$$

$$= \underline{33.3\ \%}$$

ClassWork.LK

ක්‍රියාකාරී අනුපාත / මෙහෙයුම් කාර්යක්ෂමතා අනුපාත

වත්කම්වල ආයෝජනය හා ඒවායින් ජනිත කරන ඉපයීම් අතර ඇති සම්බන්ධතාව පෙන්වන අනුපාත ක්‍රියාකාරී අනුපාත වේ.

ක්‍රියාකාරී අනුපාත කීපයක් පහත දැක්වේ.

- තොග පිරිවැටුම් අනුපාත - Inventory Turnover Ratio
- ණයගැති පිරිවැටුම් අනුපාත - Debtors Turnover Ratio
- මුළු වත්කම් පිරිවැටුම් අනුපාත - Total Assets Turnover Ratio

ClassWork.LK

$$\text{හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය} = \frac{\text{බදු පසු ශුද්ධ ලාභය} - \text{වරණීය ලාභය}}{\text{හිමිකම් ප්‍රාග්ධනය}}$$

තොග පිරිවැටුම් අනුපාතය

තොගය, විකුණුම් බවට පත්වීමේ ශීඝ්‍රතාව ප්‍රමාණාත්මක ව දැක්වෙන අනුපාතය තොග පිරිවැටුම් අනුපාතයයි.

$$\text{තොග පිරිවැටුම් අනුපාතය} = \frac{\text{විකුණු භාණ්ඩවල පිරිවැය}}{\text{සාමාන්‍ය තොගය}}$$

$$\text{සාමාන්‍ය තොගය} = \frac{\text{ආරම්භක තොගය} + \text{අවසාන තොගය}}{2}$$

ClassWork.LK

ණයගැති පිරිවැටුම් අනුපාතය

ව්‍යාපාරය කොතරම් කාර්යක්ෂම ලෙස ණයගැතියන්ගෙන් මුදල් එකතු කරන්නේ ද යන්න මෙම අනුපාතයෙන් පෙන්නුම් කෙරේ.

$$\text{ණයගැති පිරිවැටුම් අනුපාතය} = \frac{\text{ණයට විකුණුම්}}{\text{සාමාන්‍ය ණයගැතියෝ}}$$

$$\text{සාමාන්‍ය ණයගැතියෝ} = \frac{\text{ආරම්භක ණයගැතියෝ} + \text{අවසාන ණයගැතියෝ}}{2}$$

ClassWork.LK

$$\text{ණයගැති පිරිවැටුම් අනුපාතය} = \frac{200,000}{20,000}$$

$$= \underline{\underline{10}}$$

<u>මුළු වත්කම් පිරිවැටුම් අනුපාතය</u>

ව්‍යාපාරයේ මුළු වත්කම් හා විකුණුම් අතර ඇති සම්බන්ධතාව පෙන්නුම් කෙරෙන අනුපාතය මුළු වත්කම් පිරිවැටුම් අනුපාතය යි. එනම් ව්‍යාපාරය සතු මුළු වත්කම් කොතෙක් දුරට කාර්යක්ෂම ව යොදා ගෙන තිබේ ද යන්න මෙයින් පෙන්වයි.

$$\text{නවෝදා සමාගමේ මුළුවත්කම් පිරිවැටුම් අනුපාතිකය} = \frac{500,000}{550,000}$$

$$= \underline{\underline{0.9}}$$

ClassWork.LK

තෝලන අනුපාත / මූල්‍ය ස්ථාවරත්ව අනුපාත

ආයතනයේ අයිතිකරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධනය හා ණය ප්‍රාග්ධනය අතර ඇති සම්බන්ධතාව පෙන්නුම් කරන අනුපාත තෝලන අනුපාත වේ.

තෝලන අනුපාත කීපයක් පහත දැක්වේ.

- ණය අනුපාතය - (Debt Ratio)
- ණය හිමිකාරිත්ව අනුපාතය / ණය ස්කන්ධ අනුපාතය - (Debt - Equity Ratio)
- පොළී ආවරණ අනුපාතය - (Interest Coverage Ratio)

ClassWork.LK

<u>**ණය අනුපාතය**</u>

ආයතනයේ මුළු ප්‍රාග්ධනයෙන් කොපමණ ප්‍රමාණයක් ණය ප්‍රාග්ධනය සමන්විත වේ ද යන්න මෙම අනුපාතයෙන් පෙන්නුම් කෙරේ.

$$\text{ණය අනුපාතය} = \frac{\text{ස්ථිර පොලියක් ගෙවන ප්‍රාග්ධනය}}{\text{මුළු ප්‍රාග්ධනය}} \times 100$$

නවෝදා සමාගමේ ණය ප්‍රාග්ධනය

$$= \frac{120{,}000 + 30{,}000 + 50{,}000}{500{,}000} \times 100$$

$$= \underline{\underline{40\%}}$$

ClassWork.LK

ණය හිමිකාරිත්ව අනුපාතය

ණය හිමිකාරිත්ව අනුපාතය = ස්ථීර පොළියක් ගෙවන ප්‍රාග්ධනය / හිමිකම් ප්‍රාග්ධනය

හිමිකම් ප්‍රාග්ධනය = සාමාන්‍ය කොටස් ප්‍රාග්ධනය + සංචිත

ස්ථීර පොළියක් ගෙවන ප්‍රාග්ධනය = වරණීය කොටස් ප්‍රාග්ධනය + ණයකර + දිගු කාලීන ණය

ClassWork.LK

නවෝදා ණය හිමිකාරිත්ව අනුපාතය $= \dfrac{200,000}{300,000}$

$= \underline{\underline{0.6}}$

පොලී ආවරණ අනුපාතය

ව්‍යාපාරයේ ඉපැයුම්වලින් පොළිය කී වාරයක් ගෙවිය හැකි ද යන්න මෙම අනුපාතයෙන් පෙන්නුම් කෙරේ.

පොලී ආවරණ අනුපාතය $= \dfrac{\text{පොලී හා බදුවලට පෙර ලාභය}}{\text{පොළිය}}$

නවෝදා සමාගමේ පොලී ආවරණ අනුපාතය $= \dfrac{160,000}{15,000}$

$= \underline{\underline{10.6}}$

ClassWork.LK

2017.03.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා සමාගම් දෙකක ආදායම් ප්‍රකාශ දෙකකි.

	රු. විදුර සමාගම	රු. අවිදුර සමාගම
විකුණුම්	300 000	500 000
විකුණුම් පිරිවැය	(200 000)	(300 000)
දළ ලාභය	100 000	200 000
වෙනත් ආදායම්	15 000	20 000
	115 000	220 000
බෙදාහැරීමේ වියදම්	(13 000)	(15 000)
පරිපාලන වියදම්	(16 000)	(18 000)
වෙනත් වියදම්	(10 000)	(20 000)
මූල්‍ය වියදම්	(6 000)	(17 000)
බදු පෙර ලාභය	75 000	150 000
බදු	(20 000)	(30 000)
කාලච්ඡේදයේ ලාභය	55 000	120 000
අත්පිට විකුණුම්	40%	50%
වාර්ෂික ක්ෂය රු.	9 000	10 000
ආරම්භක තොගය	20 000	30 000
අවසාන තොගය	30 000	40 000

ClassWork.LK

2017.03.31 මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයපහත දැක්වෙන්නේ

	විදුර සමාගම රු.	අවිදුර සමාගම රු.
ජංගම නොවන වත්කම්		
දේපළ පිරියත හා උපකරණ	270 000	30 000
රථ වාහන	50 000	100 000
ජංගම වත්කම්		
තොගය	30 000	40 000
ණයගැතියෝ	20 000	25 000
කලින් ගෙවුම්	10 000	15 000
මුදල් තැන්පතු	20 000	30 000
	400 000	510 000
ප්‍රාග්ධනය හා තැන්පතු		
සාමාන්‍ය කොටස් ප්‍රාග්ධනය	140 000	200 000
වරණීය කොටස් ප්‍රාග්ධනය	100 000	150 000
රඳවාගත් ඉපැයුම	60 000	70 000
පොදු සංචිතය	--	20 000
ජංගම නොවන වගකීම්		
බැංකු ණය	20 000	30 000
8% ණයකර	40 000	--
ජංගම වගකීම්		
ණයහිමියෝ	17 000	20 000
උපචිත වියදම්	10 000	5 000
ගෙවිය යුතු බදු	13 000	15 000
	400 000	510 000

ClassWork.LK

සීමාසහිත ළහිරු සමාගමේ 2016.06.30 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා සාරාංශගත ආදායම් ප්‍රකාශය ක් හා මුල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ තොරතුරු කීපයකි.

ආදායම් ප්‍රකාශය

විකුණුම්		640 000
විකුණුම් පිරිවැය		
ආරම්භක තොගය	60 000	
ගැනුම්	340 000	
අවසාන තොගය	(80 000)	(320 000)
දළ ලාභය		320 000
බෙදා හැරීමේ වියදම්	60 000	
පරිපාලන වියදම්	34 000	
මූල්‍ය හා වෙනත්	25 000	
අනෙකුත් වියදම්	11 000	(130 000)
බදු පෙර ලාභය		190 000
අඩු කළ බදු		(70 000)
බදු පසු ශුද්ධ ලාභය		120 000

❖ විකුණුම්වලින් 80%ක් අත්පිට විකුණුම් වේ.

ClassWork.LK

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය

ජංගම නොවන වත්කම්		800 000
ආයෝජන		50 000
ජංගම වත්කම්		
ණයගැතියෝ	20 000	
තොගය	80 000	
ඉදිරියට ගෙවීම්	10 000	
මුදල්	40 000	150 000
		1 000 000
සා. කො. ප්‍රාග්ධනය	560 000	
වරණීය කොටස් ප්‍රාග්ධනය	220 000	
ලාභාලාභ ගිණුම් ශේෂය	120 000	900 000
10% බැංකු ණය		50 000
ජංගම වගකීම්		
ණය හිමියෝ	45 000	
උපචිත වියදම්	5 000	50 000
		1 000 000

ClassWork.LK

1. පහත සඳහන් අනුපාත ගණනය කර පෙන්වන්න.

- ජංගම අනුපාතය හා ක්ෂණික අනුපාතය
- දළ ලාභ අනුපාතය හා ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය
- තොග පිරිවැටුම් අනුපාතය හා මුළු වත්කම් පිරිවැටුම් අනුපාතය
- ණය අනුපාතය හා ණය හිමිකාරිත්ව අනුපාතය

2. ඔබ ගණනය කළ එක් එක් අනුපාත ඇසුරෙන්

- ආයතනයේ ද්‍රවශීලතා අනුපාතය
- ලාභදායිත්ව
- පැවැත්ම
- ආදිය පිළිබඳ ව විග්‍රහයක යෙදෙන්න.
- මූල්‍ය අනුපාත විශ්ලේෂණයේ වැදගත්කම හා සීමාවන් දක්වන්න

ClassWork.LK

2021
2022
2023

උසස් පෙළ

ගිණුම්කරණය

ආර්ථික විද්‍යාව

ව්‍යාපාර අධ්‍යයනය

2021
2022

සාමාන්‍ය පෙළ

ව්‍යාපාර හා ගිණුම්කරණ අධ්‍යයනය

තනි හෝ කණ්ඩායම් පන්ති

(English & Sinhala Medium)

0763655550

S. Madushanka
B.Sc (Mgt) Accounting (Special) (U.G)
University of of Sri Jayewardenepura